

Лисаков Сергій Володимирович,
PhD доктор філософії,
доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти
Дніпровської академії неперервної освіти
Дніпропетровської обласної ради
(м. Дніпро, Україна)

ПРОВІДНИЦЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ В ОСВІТІ УКРАЇНИ

Сучасна українська освіта переживає безпрецедентні виклики. За даними Світового банку, понад 10% освітньої інфраструктури пошкоджено або зруйновано, що оцінюється у 13,4 млрд доларів [4]. За даними UNICEF, близько 4,6 млн дітей навчаються в умовах війни, часто у дистанційному чи гібридному форматі [3]. Ці обставини актуалізують потребу в освітніх провідниках, які здатні поєднувати організаційні, лідерські та педагогічні навички.

У сучасному суспільному просторі потрібно сприймати кризу як закономірний та об'єктивний етап у розвитку, який стимулює пошук нової моделі поведінки і стратегії мислення [2, с. 46].

Теоретичні засади. Провідництво в освіті є не лише управлінською функцією, а й соціокультурним феноменом, що поєднує лідерство, просвітництво та інноваційну діяльність [1]. Провідник у навчальному середовищі виконує роль агента змін, формує культуру навчання та громадянську позицію, а також створює простір для розвитку особистості учнів і педагогів [6, с. 48].

Історичний аспект. Провідницькі практики мають давні традиції в українській освіті. Ще в XIX столітті діячі просвітницького руху (зокрема представники «Просвіти») формували уявлення про роль освітнього провідника як наставника громади. У XX столітті ідеї провідництва еволюціонували через діяльність видатних педагогів, серед яких Василь

Сухомлинський, Антон Макаренко, Софія Русова, Микола Гузик та багато інших, які акцентували на моральному прикладі вчителя та його провідній ролі у становленні дитини.

Різновиди провідників в освіті. У наукових розвідках виокремлюється кілька типів освітніх провідників, кожен із яких виконує специфічну роль у формуванні освітнього середовища:

– **Педагог-провідник** – учитель або викладач, що поєднує глибоку фахову компетентність із моральним авторитетом. Його сила – у прикладі та персональному впливі на формування цінностей учнів.

– **Адміністративний провідник** – директор школи, ректор, завідувач кафедри чи управлінець, який організовує ресурси й задає стратегічний напрям розвитку закладу освіти.

– **Громадський провідник** – представник місцевої громади, батьківського чи професійного об'єднання, здатний мобілізувати підтримку освітніх ініціатив поза межами школи чи університету.

– **Інноваційний провідник** – агент змін, який упроваджує нові технології, цифрові рішення й педагогічні практики, забезпечуючи адаптацію освіти до глобальних викликів.

– **Кризовий провідник** – особливо актуальний нині. Це особа, яка в умовах війни чи інших надзвичайних ситуацій бере на себе відповідальність, організовує освітній процес у складних обставинах, підтримує психологічну стійкість педагогів і здобувачів освіти.

– **Мережевий провідник** – ініціатор і координатор горизонтальних зв'язків між школами, університетами, освітніми центрами та громадами. Він сприяє створенню професійних спільнот, обміну практиками та інтеграції української освіти в європейський і світовий простір.

Сучасні виклики. Опитування Інституту соціальної та політичної психології засвідчують, що хоча 69% українців підтримують освітні реформи, лише близько третини вірять у їхній реальний прогрес [5]. Це підтверджує потребу у видимих та дієвих освітніх провідниках, здатних забезпечити сталість реформ. Крім того, цифровізація, глобалізація та інклюзія ставлять

нові вимоги до професійних і особистісних якостей кожного, хто дотичний до педагогіки та освіти загалом.

Практичні кроки. Серед ключових напрямів розвитку провідництва в освіті можна виокремити такі:

- створення професійних мереж педагогів і управлінців для обміну досвідом;
- впровадження програм системного навчання з лідерства, фасилітації та управління змінами;
- формування інклюзивних освітніх стратегій, що охоплюють усі категорії учнів;
- забезпечення психологічної підтримки педагогів і здобувачів освіти в умовах війни;
- регулярний моніторинг ефективності освітніх практик і проєктів.

Міжнародний контекст. Дослідження Європейської комісії свідчать, що саме освітні лідери виступають головним чинником упровадження інновацій у школах [7]. В українських умовах ця тенденція особливо актуальна, адже саме від провідників залежить швидкість адаптації системи до нових реалій. Провідництво дозволяє інтегрувати європейські стандарти якості та забезпечити конкурентоспроможність української освіти.

Провідницький потенціал виступає містком між історичною традицією та сучасними інноваціями. Його розвиток забезпечує не лише підвищення якості навчання, а й стійкість освіти як суспільного інституту в умовах війни. Інтеграція ідей провідництва в освітню політику та щоденну практику сприятиме формуванню відповідальних громадян і зміцненню демократичного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Лисаков С. В. Феномен провідництва в освіті України (XIX – початок XXI століть) : дис. д-ра філософії : 011 Освітні, педагогічні науки. Бердянськ, 2020. 450 с. URL: <https://old.bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2021/10/Dysertatsiia-Lysakova-S.-V..pdf> (дата звернення: 25.09.2025).

2. Безена І. М. Формування механізмів антикризового управління на регіональному рівні в умовах децентралізації. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2020. № 2 (70). С. 45–51.
3. UNICEF. Back to School: 4.6 million children in Ukraine start learning amid war. 2024. URL: https://www.unicef.org/ukraine/en/press-releases/back-to-school?utm_sourcechatgpt.com (дата звернення: 25.09.2025).
4. Світовий банк. Ukraine: Damage and Needs Assessment. Washington, 2025. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення: 25.09.2025).
5. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Виклики в освітньому секторі крізь призму громадської думки. Київ, 2024. URL: <https://ispp.org.ua> (дата звернення: 25.09.2025).
6. Лисаков С. В. Смісловий діалог понять «провідництво» та «просвітництво». Дискурс освіти, 2021. № 3. С. 45–52.
7. European Commission. Supporting school leaders for better learning outcomes. Luxembourg : Publications Office of the EU, 2020. URL: <https://op.europa.eu> (дата звернення: 25.09.2025).

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра управління та освітніх технологій**

МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Сталий розвиток суспільства в цифрову епоху: інновації, технології,
провідництво та менеджмент в освіті»
«Sustainable Growth of Society in the Digital Era: Innovation, Technology,
Guidance and Management of Education»**

**Національний університет біоресурсів і природокористування України,
кафедра управління та освітніх технологій
AKG Global Support Services (OPC) Private Limited – Індія,
Університет Патил Відьяпіт – Індія,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський
державний інститут»,
Херсонським навчально-науковим інститутом Національного
університету кораблебудування імені адмірала Макарова,
Поліський національний університет,
кафедра комп'ютерних технологій та системного моделювання**

1 жовтня 2025 р.

Київ 2025 р.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet рішенням Вченої ради гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України (протокол № 3 від 17.10.2025 р.)

Сталий розвиток суспільства в цифрову епоху: інновації, технології, провідництво та менеджмент в освіті / Матеріали міжнародної дистанційної науково-практичної конференції, м. Київ, 1 жовтня 2025 р. Київ : НУБіП України. 2025. 192 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної дистанційної наукової конференції «**Сталий розвиток суспільства в цифрову епоху: інновації, технології, провідництво та менеджмент в освіті**», яка відбулась 1 жовтня 2025 року в Національному університеті біоресурсів і природокористування України. В матеріалах збірника висвітлюються сучасні тенденції подальшого розвитку освіти в Україні й світі в епоху цифровізації, розв'язання нагальних проблем у соціокультурній та соціально-гуманітарній сферах шляхом синергетичної інтеграції інновацій, управління та технологій, освітнього менеджменту та провідництва.

Тези подано в авторській редакції. Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильність цитування джерел, посилання на них та інші відомості. Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.

Редакційна колегія:

Савицька І.М., канд. філос. наук, доц. декан факультету (голова);

Кубіцький С. О., канд пед. наук, проф. завідувач кафедри управління та освітніх технологій;

Гречаник Н. І., д-р пед. наук, проф.

Шумілова І. Ф., д-р пед. наук, доц.;

Базелюк В.Г., канд. пед. наук, доц.

Відповідальна за випуск – Гречаник Н.І., д-р пед. наук, проф.

ISBN 973-966-8063-79-4